

KAJ LYKKE

ca. 1625 - 99

Kaj Lykke, dansk adelsmand, om hvem samtiden sang: Hver en skønjomfru hun ønsker sig, Gud give Kaj Lykke vil have mig...

- Han blev dømt for Majestæts fornærmelse, dømt fra ære, liv og gods og som den første dansker henrettet in effigie, ved en legemsstor dukke iført hans tøj blev lemlæstet og halshugget i overværelse af hoffet og en stor menneskemængde.
- Kaj Lykke er nævnt i afsnittet om "Rytterregimenter" samt i afsnittet om Ulrich Christian Gyldenløve.

ANNE LYKKE

1595 - 1641

- Denne adelsdame blev beskyldt for at have forledt "den udvalgte...: prins" Christian, til druk og usædelighed, - Christian IV holdt hende indespærret fra 1626 - 28.
- Anne Lykke var Kaj Lykke's faster.

ADELSSLÆGTEN LYKKE.

Oprindelig navnet på en dansk adelsslægt i 14. - 15. årh.

I det 15. århundrede overgik navnet til en slægt, der på spindesiden stammede fra de gamle Lykke'r. Den nye slægt, kaldt "de kostelige Lykke'r" talte mange rigsråder og var i 16.-17. årh. særdeles rig, den uddøde 1701.

- Adelsslægten Lykke ejede Gisselfeld fra 1588 til 1661, da kongen konfiskerede det, da det på den tid tilhørte KAJ LYKKE. Majestætsfornærmelsen, som han blev dømt for, bestod i at han uforsigtigt havde skrevet til en af sine elskerinder, at dronningen efter sigende gik i seng med sine lakajer, og det var farlig sladder at bringe videre.

KAJ LYKKE

Uddrag af historisk roman af Th. Ewald. 1918.

----- "Det gik dårligt med krigen. Da Karl Gustav den, 20de juni erfarede den danske krigserklæring, stod han i Thorn i Vestprøjsen. Seks dage efter brød han op fra Bromberg med, 6000 mand. Den 1ste juli nåede han Stelten, den 8de stod han ved Pommerns vestgrænse, fjorten dage senere rykkede han over den danske grænse med 9000 mand. Det var en ilmarsch uden lige, hundreder af heste styrtede under vejs, kongen brød sig lidet derom, og hans tropper var fulde af begejstring og mod.

- Hvor danskerne var? - Anders Bille havde fået advarsler nok, men han svarede sløvt: "Hvad angår fjendens indmarsch i Holsten, da holder jeg det for tidsnok at tage hatten af, når man har set manden." - Da han endelig måtte tage hatten af, grebes han af panik. Han trykkede sig med fodfolket i Marsken, i Glückstadt og Krempe. Karl Gustav lod ham ligge der og gik forbi. Elmshorn var gået op i luer og Itzehoe stukket i brand med gloende kugler. Generalmajor von Buchwald, som skulle have forsvaret dem, var rejst til København for at klage over Rigsmarsken.

- Den 15de august præsenterede Karl Gustav sine tropper for svigerfaderen på Gottorp slot ved en stadselig mønstring, den 23de opslog han sit hovedkvarter i Kolding. Herfra sendte han generalmajor Bøttiger med fire regimenter rytteri og en eskadron dragoner op for at tage Frederiks Odde, de troede det var en lejr men blev ubehageligt overraskede ved at opdage, at det var en virkelig fæstning. Kong Frederik og Sofie Amalie var der selv og bed godt fra sig. Karl Gustav indesluttede da byen, mens strejfskarer af hans ryttere oversvømmede halvøen helt op i Thy og Vendsyssel og udskrev dyre kontributioner. - Kong Frederik måtte være betænkt på at forsvare øerne, han beordrede Anders Bille til om muligt at bjerge sig did med fodfolket, Kaj Lykke stod alt med sit regiment på Fyen og skulle videre til Sjælland. Da han kom til Odense, greb længselen efter Rantzausholm ham - efter at kaste den tunge læderkøllert og atter klæde sig i silke, efter at vandre i den svale lysthave med de hvide broer over mølledammens krogede vande ... vandre med liden Kirsten ved sin side. -----

----- Men han havde siddet sammen med Gunde Rosenkrands og Niels Krabbe, to adelige øverster, som havde stillet 1000 ryttere hver, og som skummede af raseri over, at de holdtes i uvirksomhed, medens svenskerne hærgede Hertugdømmerne, - om de blot var kommet til med deres, ryttere, da skulle Karl Gustav ikke være kommet ud af Lauenborg, ja ikke over den pommerske grænse engang! - Med hver kande vin steg de eventyrlige bedrifter, de havde kunnet øve, om de blot havde fået lov."----- Et stykke henne græssede hans abildgrå hingst. - Een ven havde han dog tilbage fra sit "skibbrud" - en tro ven, som havde hjerte for ham og ikke forstod sig på svig. - Oppe fra skoven lød hestetrav og et muntert horn. Det var Tyge Henriksen, som kom med 100 ryttere fra Nyborg, nærmere havde han ingen hjælp kunnet finde. Vincent Hahn var og med), den lille fede, opblæste kornet, han lod sig forpustet glide an hesten. "Oberst Lykke," sagde han dæmpet, "Smakken ligger rede, vi kan nå fra Nyborg før middag, om vi rider skarpt, kongen er ventendes klokken tre, I ved, der har været klaget over Eders ulydighed mod givne ordrer før." Kaj Lykke mønstrede ham fra siden.

"I skulle rejse til Odense og angive mig, Hahn. Kan hænde, kongen giver jer min plads. Jeg kan forsikre Jer, det er mig lige kært, enten han ser surt eller sødt."

- I en støvsky forsvandt han ad vejen til Rantzausholm. Kongen skikkede ham bud med kurer fra Nyborg, men Kaj åbnede det ikke engang." ----- "Tyge, hvad tykkes du om at få en frue til Rantzausholm?"

"Jeg tænker du kommer til bryllup, inden måneden er omme."

Fru Øllegård Gyldenstjerne sad alt enke efter Felttøjmesteren Christian Friis. Hun havde sværmet for ham engang. Hun var i alle måder et passeligt parti. - Friiserne ejede en kongelig gård i Store Kannikestræde, der stod brylluppet. Dagen efter drog de til Ålborghus."

- Kaj Lykke er atter tilbage på Rantzausholm, det famøse smædebrev om dronningen, er kommet hoffet i hænde, og kongen krævede 10.000 rigsdaler af Lykke. Han havde ikke pengene, og var også ligeglad med! hvad det skete nu.

----- "En dag sprængte atter en rytter i borggården. Det var Albert Skeel, Kaj Lykkes fætter. Han stormede ind. "Guds, død, mand, hvor har du dog redet dig? Nu er det for sent, om du så ofrede alt dit gods. Du er stævnet for Højeste Ret, Dronningen vil have dit liv. Gør dig rede, du må herfra såre hastigt. Jeg har en Snekke ventende i Nyborg." Kaj stirrede på ham med et tomt blik. Han lod dem viljeløst gøre med sig, som de ville. Samme aften gik han ombord på Snekken i Nyborg og for til Skåne. Kaj Lykkes fjender skånede ham ikke. Hans venner kunne ikke hjælpe ham - om han ellers havde nogen mer. Hans sag var tabt. Den dag, da han tilstod sin Majestætsforbrydelse og overgav sig til kongens nåde, var hans skæbne beseglet. Dronningen kendte ikke til nåde, om han havde betalt pengene i rette tid, ville det næppe have frelst ham. Det var Sofie Amalie som holdt Leonora Christina Ulfeld i Blåtårn til sin død og lod Sperling omkomme i fængslet. Hendes sjæl var umættelig i sit had. Den 2den september Anno 1661 kom sagen for Højeste Ret. Brevet blev oplæst i retten, - hint usalige brev, som Kaj Lykke havde skrevet til Sofie Abelsdatter, og hvori han i sin tankeløshed havde udtalt sig så ærekrænkende om dronningen. Dommen blev nu hurtigt fældet. Alle de adelige og borgerlige assessorer stemte for Kaj Lykkes død, end ikke een røst hævede sig til hans forsvar, kun voterede nogle for, at fru Øllegård skulle bevare sit eget gods. Dommen lød på, at Kaj Lykke skulle lide døden, hans adelige våben sønderbrydes af bøddelen, hans højre hånd afhugges, hans hoved sættes på en stage og alle godser konfiskeres. -----

- Den 5de september blev Kaj Lykke henrettet in effigie. -

En dukke af ham, iført hans tøj fik den behandling som han var blevet dømt til. -

----- "I året 1670 for kong Frederik til sine fædre, i 1685 fulgte Sofie Amalie ham. Da åndede mungen lettet op. Leonora Christine slap omsider af sit fængsel, Kaj Lykke fik og lov til at vende hjem. Kong Christian den femte kunne nu tilgive på sin moders vegne." -----

Redaktør Anders Bording har skrevet følgende:

Vort Levneds Glas fra Vuggen af
sin sære gang begynder,
os Dag fra Dag til mørken Grav
vor Tids Natur fremskynder.

Hvad her er levet, det igen
ej kan tilbage leves,
den Strøm, som Havet tager hen,
omsonst af Bækken kræves.

Fornuftig er forvist den Mand,
som hertil sig bekvemmer,
og sig for det, som aldrig kan
genkaldes, ikke græmmer ...

- Kaj Lykke boede nu ni år sammen med fru Øllegård på hendes gård Bidstrup. Hun døde i 1694 og blev jordet i Granslev kirke. Gården gik til hendes slægt, men hendes datter, Sofie Amalie Friis, gav Kaj Lykke lov til at bo på Bramminge.

---- Og nu gik han rundt her som en ensom gammel mand på vejene ved Bramminge og drømte om de henrundne gyldne dage ved Enevoldskongens hof, - tænkte på den tid, da han sammen med Sofie Amalie red på falkejagt i de nordsjællandske skove. En dag da han kørte hjem fra Endrupholm, fra besøg hos sine gode venner der tog sig af ham på hans gamle dage, væltede vognen og han slog sig så slemt, at bevidstheden forlod ham.

Den vendte ikke mere tilbage. Tre dage senere, den 8de juli 1699, sov han stille hen. I stilhed blev han bisat under Bramminge kirke. Kristen Rygård og Anna Stefansdatter, Endrupholm, viste ham den sidste ære. På hans gravmæle sattes følgende linier:

Ingen gøre Ord af, at vel det ham går,
og at hans Have med Roser fuld står,
et Vejr kan komme så snart og stort,
og blæse dem i en Time bort.

- Disse ord tager kun sigte på hans fald af højheden. Vi, som nu har fulgt hans skæbne og set, at hans fald blev ham til oprejsning, og at han selv følte sig rig på det, menneskene ikke kunne tage fra ham - vi vil sætte ham et bedre minde:

Højt agted Kaj Lykke i Ærens Karm,
men højere, da han var plyndret og arm,
just fra hans Lykkes Sol gik ned,
fyldtes hans tomme Hjerter med Fred."
